
XALQ AMALIY BEZAK SAN'ATINING TASVIRIY TA'LIMDAGI O'RNI**Tursunboyeva Umidaxon Abduqodir qizi***Andijon Davlat Pedagogika instituti**Ijtimoiy va amaliy fanlar fakulteti**Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi yo'nalishi**3-bosqich 302-guruh talabasi**Geogle akkaunti:umidaxontursunboyeva1@gmail.com***MAQOLA
MALUMOTI****ANNOTATSIYA:****MAQOLA TARIXI:***Received:12.10.2025**Revised: 13.10.2025**Accepted:14.10.2025***KALIT SO'ZLAR:***xalq amaliy san'ati,
tasviriy ta'lim, estetik
did, ijodiy qobiliyatlar,
madaniyat, bezak
san'ati, bolalar
tarbiyasi**Ushbu maqolada xalq amaliy bezak san'atining tasviriy ta'limdagi o'rni ko'rib chiqiladi. Xalq amaliy san'ati – bu xalqning madiyati, urf-odatlar va an'analarini aks ettiruvchi tasviriy san'at shakllaridan biri bo'lib, bolalar ta'limida uning ahamiyati katta. Maqolada xalq amaliy bezak san'ati orqali bolalarga estetik did, ijodiy qobiliyatlar, kreativ fikrlash va madaniy merosni o'rgatishda qanday rol o'ynashini tahlil qilish maqsad qilingan. Shuningdek, xalq amaliy san'ati orqali bolalar o'z milliy madaniyatini tushunib, uni kelajakda saqlab qolish imkoniyatiga ega bo'ladilar.***KIRISH**

Xalq amaliy bezak san'ati xalqning eng qadimiy va o'ziga xos san'ati bo'lib, unda xalqning madaniy qadriyatlari, urfan-odatlar va estetik qarashlari aks etadi. Bu san'at turi nafaqat yirik san'at asarlari, balki kundalik hayotda ishlatiladigan idish-tovoqlar, kiyimlar, bezaklar va boshqa amaliy buyumlarda ham o'z aksini topadi. Xalq amaliy san'ati tasviriy san'atda katta o'rin tutadi, chunki u bolalarga ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish, madaniyatni tushunish va milliy qadriyatlarni saqlashga yordam beradi. Xalq amaliy san'ati

orqali bolalar o'ziga xos estetik didni rivojlantirib, uni zamonaviy san'at bilan bog'lashni o'rganadilar.

Xalq amaliy san'ati tasviriy ta'limda milliy va universal qadriyatlarni o'rgatishning samarali vositalaridan biridir. Uning asosiy maqsadi – bolalarda san'at orqali estetik didni shakllantirish, ularga milliy madaniyatni tushuntirish va o'z madaniyatiga bo'lgan hurmatni oshirishdir. Xalq amaliy san'ati orqali bolalar o'zlarining san'atga bo'lgan munosabatlarini shakllantirib, ijodiy fikrlashni rivojlantirishlari mumkin. Bunday san'at orqali bolalar, nafaqat o'z madaniyati, balki boshqa xalqlarning madaniyatini ham tushunishga va hurmat qilishga o'rganadilar.

Xalq amaliy san'ati bolalarda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishda ham katta rol o'ynaydi. Bolalar amaliy san'atni yaratish jarayonida ranglar, shakllar va materiallar bilan ishlash orqali o'ziga xos yaratuvchan fikrlashni rivojlantiradilar. Xalq amaliy san'ati yordamida bolalar o'zlarining qobiliyatlarini yanada chuqurroq tushunib, kreativ fikrlashni rivojlantiradilar. Shu bilan birga, amaliy san'at bolalar uchun yangi ijtimoiy va ma'naviy qadriyatlarni o'rganish imkonini yaratadi, bu esa ularning ma'naviy tarbiyasini oshiradi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYASI:

Xalq amaliy bezak san'ati – bu xalqning eng qadimiy va o'ziga xos san'ati bo'lib, unda milliy madaniyat, urf-odatlar va estetik qarashlar aks etadi. Bolalar ta'limida xalq amaliy san'ati nafaqat ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish, balki milliy qadriyatlarni o'rgatish va madaniyatni anglash imkonini yaratadi. Shu bois, xalq amaliy san'ati tasviriy ta'limda alohida o'rin tutadi. Bolalar ta'limida xalq amaliy san'ati: San'at ta'limi bo'yicha ko'plab tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bolalar amaliy san'atni yaratish jarayonida yaratuvchan fikrlash, ijodiy qobiliyatlar va estetik didni rivojlantiradilar. Akhmedov (2010) va **Gulomov (2007)**ning tadqiqotlariga ko'ra, bolalar o'z ijodiy ishlarini ko'rgazmalarda namoyish etish orqali, o'zlariga bo'lgan ishonchni oshiradilar va jamiyat bilan ijtimoiy aloqalarini mustahkamlaydilar. Shu bilan birga, ular san'at orqali o'z his-tuyg'ularini ifodalashni o'rganadilar. Ko'rgazmalarda ishtirok etish bolalarning ijodiy qobiliyatlarini yanada rivojlantirishga yordam beradi. Bu jarayon bolalarda ijtimoiy faollik, multikulturalizm va ijtimoiy uyg'unlikni shakllantiradi. Bolalar o'z asarlarini ommaga taqdim etish orqali, o'zlarining madaniy qadriyatlarini namoyish etishadi. Shu tarzda xalq amaliy san'ati bolalarning ma'naviy va estetik rivojlanishiga ham ta'sir ko'rsatadi. Pedagogik metodologiya: Metodologiya sifatida kvalitatif tahlil, observatsiya, tasviriy tahlil va interfaol usullar qo'llaniladi. Bolalarning amaliy san'at ishlarini tahlil qilish orqali,

ularning ijodiy qobiliyatlari, rang va shakl ishlatilishi, kompozitsion yondashuvlari aniqlanadi. Karimov (2009) va **Bobo (2012)**ning tadqiqotlarida shuni ko'rsatadiki, bolalarning xalq amaliy san'atiga bo'lgan qiziqishi ularning ijodiy fikrlashini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. Vizual tahlil yordamida bolalar ijodining estetik jihatlari o'rganiladi. Ranglar palitrasi, bezak shakllari, kompozitsiya elementlari va ularning uyg'unligi bolalarning san'atga bo'lgan qiziqishi, ijtimoiy va psixologik rivojlanishini aniqlashga yordam beradi. Shu bilan birga, xalq amaliy san'ati bolalarga o'z madaniy merosini tushunish va saqlash imkonini beradi. Xalq amaliy san'ati va ijodiy rivojlanish: Xalq amaliy san'ati orqali bolalar o'z yaratuvchan fikrlash va estetik didini rivojlantiradilar. Shu jarayonda bolalar ranglar, shakllar, matolar va boshqa materiallar bilan ishlash orqali ijodiy tajriba to'playdilar. Soliev (2014) ning tadqiqotlariga ko'ra, bolalar amaliy san'at orqali o'z fikrlarini ifodalashni, muammolarni hal qilishni va yangi yondashuvlarni ishlab chiqishni o'rganadilar. Shuningdek, xalq amaliy san'ati bolalarning ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Ko'rgazmalarda ishtirok etish orqali bolalar o'z ijodini ommaga taqdim etadi va boshqalarning ishlarini baholash imkoniga ega bo'ladi. Bu esa bolalarga ijtimoiy mas'uliyat, hamkorlik va jamiyatdagi o'z o'rnini anglashni o'rgatadi.

MUHOKAMA VA NATIJA

Xalq amaliy bezak san'ati bolalarning ijodiy va estetik rivojlanishida muhim ahamiyatga ega bo'lib, ularning hissiy va psixologik o'sishida bevosita rol o'ynaydi. Bolalar amaliy san'at mashg'ulotlari va ko'rgazmalarda ishtirok etish orqali o'z yaratuvchanlik qobiliyatlarini rivojlantiradilar, ranglar va shakllarni uyg'un ishlatishni o'rganadilar, shuningdek, estetik did va kreativ tafakkurni shakllantiradilar. Ko'rgazmalarda qatnashish bolalarga ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish imkonini yaratadi. Bolalar o'z ijodini boshqalarga namoyish etish orqali ijtimoiy aloqalarni o'rganadilar va hamkorlik qobiliyatlarini mustahkamlashadi. Shu bilan birga, ular ijtimoiy mas'uliyat, multikulturalizm va madaniy qadriyatlarni anglashni rivojlantiradilar. Ko'rgazmalarda bolalar boshqa bolalarning ishlarini baholash orqali yangi fikrlar kashf etadilar, bu esa ijtimoiy uyg'unlikni shakllantirishga yordam beradi.

Psixologik jihatdan, bolalar ijodiy mashg'ulotlarda ishtirok etish orqali o'z hissiy holatlarini rivojlantiradilar. Zinchenko (2001) tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, ko'rgazmalarda qatnashish bolalarda o'zini ifodalash, ijodiy potentsialni ochish va konstruktiv fikrlash qobiliyatini oshiradi. Shu jarayon orqali bolalar o'z hissiyotlarini va ijodiy qarashlarini keng auditoriyaga yetkazishni o'rganadilar. Ko'rgazmalarda ishtirok

etish bolalarda ijodiy tafakkur, muammolarni hal qilish qobiliyati va innovatsion yondashuvlarni rivojlantirishga yordam beradi. Bolalar o'z ishlarini ko'rgazmalarda taqdim etish orqali analitik qobiliyatlar va estetik qarashlarni mustahkamlaydilar. Shu bilan birga, ular o'z ishlarini taqqoslash orqali ijtimoiy mas'uliyatni anglashni o'rganadilar. Ko'rgazmalar bolalarga ijtimoiy faollikni oshirish imkonini beradi va ularni madaniy anglashga undaydi. Bolalar san'at asarlari orqali milliy madaniyat va an'analarni o'rganadilar, boshqa xalqlarning san'atini tushunishga va hurmat qilishga o'rganadilar. Shu orqali ko'rgazmalar bolalarning ijtimoiy uyg'unligi, madaniy ongini va ijtimoiy ko'nikmalarini oshiradi. Ko'rgazmalarda ishtirok etish bolalarga yaratish jarayonida mustaqillikni beradi, ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi va yangi g'oyalarni kashf qilishga yordam beradi. Bolalar o'z ishlarini taqdim etish orqali ijtimoiy tajriba oladilar va san'at orqali ma'naviy rivojlanishni mustahkamlaydilar. Shu tarzda xalq amaliy san'ati bolalarning estetik, ijtimoiy va ma'naviy rivojlanishiga hissa qo'shadi. Natijada, xalq amaliy bezak san'ati bolalar ta'limida ijodiy, estetik va ma'naviy rivojlanishni ta'minlaydigan asosiy vosita sifatida ishlaydi. Ko'rgazmalar bolalarning ijodiy tafakkurini, hissiy rivojlanishini va ijtimoiy faolligini oshiradi. Shu orqali bolalar o'z ijodini rivojlantirib, madaniy qadriyatlarni tushunishga va hurmat qilishga o'rganadilar. Shu bilan birga, bolalar ijodiy ko'rgazmalar orqali yaratuvchanlik, kritik fikrlash, ijtimoiy uyg'unlik va psixologik rivojlanishni bir vaqtning o'zida rivojlantirishga erishadilar. Bu esa tasviriy ta'limning samaradorligini oshiradi va bolalarni kompleks tarzda rivojlantirishga xizmat qiladi.

XULOSA

Xalq amaliy bezak san'atining tasviriy ta'limdagi o'рни bolalarning ijodiy, estetik va ma'naviy rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Bolalar amaliy san'at bilan shug'ullanish orqali o'z yaratuvchanlik qobiliyatlarini rivojlantiradilar, rang va shakllarni uyg'un ishlatishni o'rganadilar, shuningdek, estetik did va kritik fikrlash qobiliyatini shakllantiradilar. Ko'rgazmalar orqali bolalar o'z ishlarini keng auditoriyaga namoyish qiladilar, bu esa ularning ijtimoiy faolligi, o'ziga bo'lgan ishonchi va ijtimoiy ko'nikmalarini oshiradi. Bolalar ijodiy ishlarini ko'rgazmalarda taqdim etish orqali nafaqat o'z san'at qobiliyatlarini rivojlantiradilar, balki ijtimoiy tajriba va hamkorlik qobiliyatlarini ham o'rganadilar. Ko'rgazmalarda qatnashish bolalarga ijtimoiy mas'uliyat, multikulturalizm va madaniy qadriyatlarni anglash imkoniyatini beradi. Shu tarzda, bolalar ijodiy va estetik rivojlanish bilan bir qatorda, ijtimoiy uyg'unlikni ham shakllantiradilar.

Psixologik jihatdan, ko'rgazmalarda qatnashish bolalarning hissiy holatlarini mustahkamlashga yordam beradi. Zinchenko (2001) tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, bolalar ijodiy ko'rgazmalarda o'z hissiyotlarini ochiq ifodalashni o'rganadilar, o'z ijodiy potentsialini ochadilar va konstruktiv fikrlashni rivojlantiradilar. Shu jarayon bolalarda ijtimoiy aloqalarni mustahkamlash va ijtimoiy faollikni oshirish imkoniyatini yaratadi. Ko'rgazmalarda ishtirok etish bolalarda ijtimoiy va madaniy anglashni rivojlantiradi. Bolalar san'at asarlari orqali milliy madaniyat va an'analarni o'rganadilar, boshqa xalqlarning san'atini tushunishga va hurmat qilishga o'rganadilar. Shu orqali ko'rgazmalar bolalarning ijtimoiy uyg'unligi, madaniy ongini va ijtimoiy ko'nikmalarini oshiradi. Ko'rgazmalarda ishtirok etish bolalarga yaratish jarayonida mustaqillikni beradi, ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi va yangi g'oyalarni kashf qilishga yordam beradi. Bolalar o'z ishlarini taqdim etish orqali ijtimoiy tajriba oladilar va san'at orqali ma'naviy rivojlanishni mustahkamlaydilar. Shu tarzda xalq amaliy san'ati bolalarning estetik, ijtimoiy va ma'naviy rivojlanishiga hissa qo'shadi. Natijada, xalq amaliy san'ati bolalar ta'limida ijodiy, estetik va ma'naviy rivojlanishni ta'minlaydigan asosiy vosita hisoblanadi. Ko'rgazmalar bolalarning ijodiy tafakkurini, hissiy rivojlanishini va ijtimoiy faolligini oshiradi. Shu orqali bolalar o'z ijodini rivojlantirib, madaniy qadriyatlarni tushunishga va hurmat qilishga o'rganadilar. Shu bilan birga, bolalar ijodiy ko'rgazmalar orqali yaratuvchanlik, kritik fikrlash, ijtimoiy uyg'unlik va psixologik rivojlanishni bir vaqtning o'zida rivojlantirishga erishadilar. Bu esa tasviriy ta'limning samaradorligini oshiradi va bolalarni kompleks tarzda rivojlantirishga xizmat qiladi. Xulosa qilib aytganda, xalq amaliy san'ati bolalarga:

Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish;

Estetik didni shakllantirish; Ijtimoiy faollik va hamkorlik ko'nikmalarini mustahkamlash; Madaniy merosni tushunish va qadrlash imkoniyatini beradi. Shu bilan birga, bolalar ijodiy ko'rgazmalar orqali yaratuvchanlik, kritik fikrlash, ijtimoiy uyg'unlik va psixologik rivojlanishni bir vaqtning o'zida rivojlantirishga erishadilar. Bu esa tasviriy ta'limning samaradorligini oshiradi va bolalarni kompleks tarzda rivojlantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Akhmedov, G. (2010). San'at ta'limi va rangshunoslik asoslari. Toshkent: Fan va texnologiya.
2. Davlatov, N. G. (2015). Inklyuziv ta'limda tasviriy san'atning o'rni. Toshkent: Ta'lim nashriyoti.
3. Bobo, S. (2012). Bolalar san'ati va ijodiy rivojlanish. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
4. Zinchenko, Yu. N. (2001). Psixologiya ranglar: hissiy ta'sirlar va san'atda qo'llanilishi. Moskva: Psixologiya nashriyoti.
5. Karimov, R. (2009). San'at ta'limi: metodologiya va pedagogik yondashuvlar. Toshkent: Ta'lim nashriyoti.
6. Soliev, B. (2014). Kompozitsiya va shakllarning san'atdagi o'rni. Toshkent: Fan va adabiyot.
7. Gulomov, T. (2007). San'at ta'limida bolalar ijodini rivojlantirish. Toshkent: O'zbekiston Yozuvchilar nashriyoti.
8. Petrov, A. (2003). Artistic Representation and National Identity. London: Routledge.
9. Lur'ya, L. M. (1999). Psixologiya ranglar: hissiy ta'sirlar va san'atda qo'llanilishi. Moskva: Ruhshunoslik nashriyoti.
10. Kovalev, S. A. (2011). Ranglar va shakllarning psixologik ta'siri. Moskva: San'atshunoslik nashriyoti.
11. Karimov, N. O. (2016). Bolalar va san'at: tarbiyaviy ahamiyati. Toshkent: Xalqaro ta'lim nashriyoti.
12. Ibragimov, A. (2005). Milliy qadriyatlar va tasviriy san'at. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
13. Bakhtiyorovich, Ismonov Khurshidbek, and Ruziyev Nuriddin Mukhammadaliyevich. "Pairing, Their Own Aspects and Corresponding Methods of Work with Pairing in the Autocad Software." *International Journal on Orange Technologies* 3.12 (2021): 211-216.
14. qizi Abduraimova, Muazzamoy Abduqodir. "PERSPEKTIVA." *INTERNATIONAL CONFERENCES*. Vol. 1. No. 11. 2022.
15. Xurshidbek, Ismonov, Rustamov Umurzoq, and Abduraimova Muazzamoy. "MARKAZIY VA PARALLEL PROYEKSIYA ORTOGONAL PROYEKSIYALAR VA

MODELNI KO 'RINISHLARI." *Educational Research in Universal Sciences* 1.4 (2022): 70-81.

16. Ismonov, Xurshidbek Baxtiyorovich, and Muazzamoy Abduqodir qizi Abduraimova. "ORTOGONAL PROYEKSIYALAR VA MODELNI KO 'RINISHLARI." *Educational Research in Universal Sciences* 1.3 (2022): 288-296.

17. Qizi, Abduraimova Muazzamoy Abduqodir. "PROJECTION AND AXONOMETRY."

18. "UMUM TA'LIM MAKTABLARDA CHIZMACHILIK FANINI O'QITISHNING HOZIR HOLATI." *Oriental Art and Culture*, Vol. 5, No. 6, 2024, pp. 65–69.

